

¿Per què se tracta d'evità lo primé sense fé res per fé desapareixe lo segon? ¿Quin es s'objècte de fé tancá ses botigues? El que sa venta no perjudich s'assistència à ses funcions d'iglesia y à altres pràctiques indirèctes de santificació. ¿Y ses funcions de tòros, títeres, comèdies y bregues de galls no son més fatals à n'aquesta assistència y santificació?

Dirá qualcú qu'estant destinat també aquest dia à n'el descans del còs y del esperit, convé proporcioná diversions à n'el qui repòsa del trabay de tota la setmana. Nòltros no som tan rigoristes que pretenguem que el qui es cristiá pas es diumenge de plè en plè dins ses iglesies; ans al contrari s'opinió nòstra es sa de que aquest dia se dedich en primer lloch à s'alabansa qu'es deguda à Deu, y en segon à ses atencions que de nòltros reclaman els altres homos germans nòstros, particularment els parents; y per últim à s'espayament, que es la vida del nòstro esperit. Hey ha moltes castes de rebre aquest espayament d'una manera saludable à n'el nòstro còs; à sa nòstra intel·ligència y à n'es nòstro còr, contribuhint juntament amb ses pràctiques relligioses à sa santificació des Diumenge; però may pòt essè hò aquell espayament que fa torná cruèls, ó desmoralisa, ó produheix un mal à s'ànima y à n'es còs.

Posèm un altre càs. De segú que confessàreu tots que en la observancia de qualsevòl lley s'ecsemples ha de partí de dedalt, perque sia de durada y profitós. Per lo mateix els qui pòden, y els qui tenen, y els qui figuran, han d'essè els primés en posá esment en cumplí aquest precepte de la lley de Deu. No s'han de contentá sòlament amb so predicá aquesta santificació des diumenge, sinós que han d'essè els de devant de tots amb so posarla en pràctica; abstenintsè d'obrí ses séues cases en semblants dies per doná tertulies, jòchs, balls, convits y altre casta de diversions; que serán tan innocentes còm voldrán, però que no tenen res de descans ni de santificació. Han d'essè els primers que'n semblant dia s'afluixen d'aná en cotxo à missa ó à ses coranthòres sense necessitat, ó à fé la rúa p'es Born y per la Rambla, perqu'els pòbres jornalés no tegan res que dí si veuen qu'els richs fan fé feyna à n'els séus dependents, d'aquella que no es necessaria. Convé també es procurá que tots aquells qu'empran entre setmana els jornalés y els manestrals, maldement aquests sían ja mestres; no esperen à pagarlós els séus contes es diumenge dematí ó es dissapte à derrera hora; perque aquesta mala costum es causa de que ses botigues totes vèngan més amb un diumenge qu'en quatre dies d'entre setmana. Axò es consiguient; es jornalé sempre va curt y no compra fins que té doblés. Si es señó paga al mestre à derrera hòra des dissapte ó el diumenge dematí, es mestre no pòt pagá als

séus fadrins y jornalés fins després que ha tocat doblés, ó sia fins el mateix dematí des diumenge; y es clá qu'aquest dia es quant es jornalé pòt aná à comprá unes sabates si les ha mesté, ó un tròs de ròba, ó una taleca de farina, ó qualsevòl altre còsa que sia indispensable per s'aliment y vestuari de sa séua familia.

Nòltros à Ciutat tenim es mercat posat en dissapte per causa de sa santificació des Diumenge; y els jornalés, quant hey ha mercat, no hey pòden aná à comprá res, perque ja han gastada sa setmana que cobraren sis dies abaus; y tenen qu'aná à fé ses compres à n'els revenedors que sòlen vendre es diumenge à Plassa sa fruyta que compraren es dia abans à n'els pagesos; y axò los còsta una carestia que los seria afluxadora si cobrassen abans des diumenge. Pagaulós es dissapte dematí y veureu còm es mercat s'animará, y desapareixerá d'allá dedins s'escòria d'els revenedós, y els jornalés no tendrán cap necessitat d'aná à Plassa ó à ses botigues es diumenge, y destinarán mes fàcilment aquest dia à sa santificació y descans que tan necessaris son à sa séua moralitat y hònes costums.

Altres còses hey ha també qu'haurían d'essè trasladades à n'els dies fanés y que ses Autoridats haurían d'essè ses primeres en manarhó. Mos referim à ses Fires. Casi totes se celebran en diumenge. ¡Y quants son els que per aná à fira se quedan sense missa! Y no digueu que sòls sia es diumenge es dia apte per sa séua celebració, perque Inca vos farà callá posantvós de manifest sa gran concurrència que tenen els séus *dijòus hònes*; ahont tal vegada compareix més gent y s'atravessan més dinés que'n qualsevòl altre fira de Mallorca.

Per últim moltes persones esperan es diumenge per trèure ses séues mudades nòves. ¿Y axò per què? Perque son els diumenges els dies destinats à fé alarde de sa séua vanidat, poder y riquesa; y les vòlen lluhí p'es Born, ó en es Teatro, ó en qualque festa de carré, que també sòlen fersè en diumenge, indegudament. Si en semblant dia sòlament se cuydassen d'aná à l'Iglesia ahont hey deuen havè de concorre sense lujo, ni flòchs, ni banderetes, ni adornos, ni cap casta de compostura que crit s'atenció de sa concurrència; cap necessitat tendrían d'estrená es vestit nòu aquell dia; y ses modistes, y els sastres, y els sabbatés, y els capellés, y altres manestrals no haurían de fé feyna els diumenges dematí perqu'els séus parroquians ó parroquianes queden contents y pugan lluhí aquell decapvespre ó vespre es nòu vestit. Si totes ses prendes se tornassen els dissaptes hey goñarian també els oficials y oficials de ses botigues qu'ara en lloch de descansá prestan un escés de feyna en diumenge de tres ó quatre hores, sense recompensa tal vòlta; y amb

so perjudici moltes vegades de quedarsè es dilluns sense jornal, perqu'es mestre ó sa mestressa no han tengut temps de apareyá lo qu'han de fé.

Repetim per lo mateix lo que tenim dit abans. Sa santificació d'els Diumenges y festes de gordá es necessaria per sa hòna direcció d'els pòbles y moralisació de totes ses families.

Es volè conservá en vigor sa séua pràctica, pública y privadament es una còsa altament civilisadora; però convé molt es comensá per establí uns hòns fonaments y no aturarsè en pòrros-fuyes, ni contentarsè amb so desterrá els abusos petits; sinó dirigí tota sa fòrsa principal y atenció à corretgí els abusos gròssos y à llevá de la societat totes ses causes que donan ocasió y lloch à que aquests solemnes dies no se santifiquen.

Vat' aquí es camí qu'han de seguí ses hònes persònes qu'han empresa tan hòna tasca. Que continuen, que no's cansen ni fastidien, y L'IGNORANCIA los ajudarà en tot y per tot amb ses séues modestes fòrses à lográ son hòn intent.

Envant, ydò, y que no desmayen.

PEP D' AUBEÑA.

UN SOMIT.

(ACABAMENT.)

Guayt y veitx uns altres hòmos richs y pòbres tots mesclats qu'uns amb sos altres s'estavan, s'estavan sempre rapant. ¿Qui son aquests? y em contesta —Mercaders y manestrals, amos y señós.—S'estiman còm si no fossen germans. —Ara, vina, y aquí guayta que t'assegur que veurás una còsa devertida — Hey vaitx y em pòs à mirá y veitx una gròssa guarda à dins un camp també gran de gorans de dues cames que caminant per allá à cada passa pegavan de jonóys un hòn esclat y tenían ses rutlanes que retjavan roys de sanch. —¡Vaja quina casta d'ases! (vaitx clamá tot estorat;) may del mon n'havía vists. —Cada passa que darás en veurás à forfolons puis per totes parts n'hi ha; aquests creuen essè sabis y son uns grans ignorants; en el mon son molts els hòmos que pateixen d'aquest mal.— Vaitx torná doná una passa y veitx un altre forat y en torn méu un sens fí d'hòmos dins un camp de molt de fanch bolcantsè tira que tira. S'en axecàren uns quants amb un pegat à la vista que 'l se posaren bolcant, y quant se veren tan cegos foren partits desbocats;

uns dins un avench se cayen,
altres de dalt els peñals
y amb sa fúa en que corrian
romanian estrellats.
Vaitx preguntá aquells qui eran;
—¡Ah, fiyet méu! uns desdixats.
Aquests son tots aquells cegos
que no creuen en sos Sants,
ni en Deu, ni en Santa María,
y no xèrran més que mal
de sa nòstra Fè qu' es santa,
de mònges y capellans;
y sa causa n' es sa bèna
que bolcantsè s' han posat
que los impedeix es veure
sa llum de la Veritat.
Me apart y me pòs depressa
à mirá s' altre forat
y veitx un arbre ufanós
de fruyta ben carregat.
Uns devall s' arredossavan,
altres pujavan dedalt,
y l' amo que dalt estava
los deya:—Vamos, germans,
vos encarrèch aquest arbre,
teniulí cuydado gran,
y llevaulí ses orugues,
y si té qualque animal,
y no toqueu gens de fruyta
qu' ha d' essè per qui está abaix.
—D' axò no 'n passeu cuydado,
(respongueren tots plegats;)
basta qu' estiga en mans nòstres
per conservarsè ben sá.—
Quant l' amo girá s' esquena
tots els qui estaban dedalt
cohiren tota sa fruyta
y el deixaren ben pelat.
Els d' abaix amb rabia deyan:
—¡Y per nòltros no n' hi ha?
—Qui está baix fa penitència.
—¡Vaja uns dolents majorals!
nòltros que cavám la sòca
y amb sa suhor la regám
per darli salut y vida
y aquests el vòlen matá.
—¡Qui son aquests?—No t' impòrta.
Deu heu sab, y axò es bastant;
mos diuen lo que no creuen
y lo que diuen no heu fan.
Deixèm qu' arrib la séua hòra.—
A un altre forat m' en vaitx
y vaitx veure una gran guarda
d' auveyes dins un bell plá
que tranquiles pasturavan,
los séus picaròls sonant.
Me gir y veitx que venían
dos forsarruts animals
consemblants à ses auveyes
y es posaren à fé carn.
Es pastó prest s' en va teme
y un d' els dos pogué agafá,
el matá y quant l' escorxava
va sufrí gròs desengañy
perque fonch un llop sauvatge
amb pell d' auveya mudat.
—Son aquests aquells mals hòmos
qu' amb sa capa de bondat
vos esplòtan y pareixen
que no fan mal à n' es pa;
però si 'ls alses sa capa
y los mires trobarás
un puñal y una pistòla
per podertè assegurá.
—T' ha agradat aquesta còva
tota plena de forats
per veure en el Mon quant passa
sense mentides ni engañy?
Es ciri de sa consciència

ja es partit à cremá es blau
y es ciri de sa malícia
còm més va més llarch se fá.
¡Quin mon! Qui va dret, qui tòrt,
qui va amunt y qui va avall;
un escampa, s' altre aplega;
un té plers, s' altre trabays;
uns riuen, els altres plòran;
un dòrm, s' altre está vetlant.
Però llavò arriba un día
que tot axò está acabat
y aquell qu' ha duyt mala vida
tot heu tròba à s' enforná.
—Sortiguèm d' aquesta còva
que del mon ja 'n tench bastant;
menèm à casa tranquila
ahont jò tranquil puga está.—
Aquella pagesa hermosa
me dugué dins un camp ras
ahont s' hi veyá una caseta
amb un jardí al séu costat.
—Dins aquesta casa blanca
(me digué) podrás está
y amb una vida tranquila
cuydarás aquest sembrat.
Fent feyna de sòl à sòl
amb ta suhó el regarás,
y no 't cregues que si sembres
civades, òrdis, y blats
pugues cullir hòna xexa;
lo que sembris cullirás;
més procura sembrá xexa
y farás el pá més blanch
—Ara jò te don les gracies
per aquest favó tan gran
que m' has fet de treurèm prònte
d' aquell llòch tan esbarriat.
—¡Vòls res més de L' IGNORANCIA?
—Deu de vida 't don molts àns,
salut y pau y alegria
per enseñá als ignorants.
—Amèn. Tú també procura
no sortí del solch jamay.—
Aquí me prengué els cinch òssos
y una estreta m' hi doná
diguent:—Adios, fins dissapte,
qu' à veurermè tornarás....—
Aquí 'm va cridá mumpare:
—Alto qu' es sòl ja es ben alt;
prens ses eynas ben depressa
no estigues adormiscat —
M' als de pressa y jò no creya
lo qu' havia estat somiant
perque tot me parexia
no sòmit, la realitat.
Som partit pensa qui pensa
en sa còva d' els forats
y ara he resòlt jò compòndre
aquest malsonant romans,
perque en cap d' altri escarmentin
tots els joves mos companys.

FEROSTAS.

XEREMIADES.

PROCESSÓ DEL CORPUS.

L' any passat, després de vista, digue-
rem quatre paraules referents à cèrtes
còses que mos sabé greu veure, y al pú-
blich en general: y amb molt bòn desitx
mos permetérem cridá demunt elles sa
atenció de s' encarregat d' organisarlè,
fos qui fos, perque no tornassen succehí

semblants còses, que molt desdiuen de
una funció tan gran, tan solemne, y tan
digne de tot decoro y magestat.

Añs enrera, per falta de ses comuni-
dats relligioses, dita processó era que-
dada reduhida à un curt acompanyament,
format p' els Seminaristes, y les cinch
Parròquies: à poch à poch se va dá axam-
ples, y s' admeteren algunes associacions
amb les séues banderes, y ses figures de
los séus sants titulars y patrons: y l' any
passat s' amollá, còm solèm dí, js' esco-
ta en banda! tant en banda, que tothom
que 'n volgué essè, pogué prendre can-
dela; còm si fos confrare. No parlarèm
d' els infants, carregats de flòchs y ban-
deretes, y cabeyets rissats, perque duan
tota l' innocència d' els angels, y fins à
cèrt punt aquest acompanyament pòt in-
terpretarsè còm una manifestació sim-
bòlica d' els esperits puríssims que ro-
detjan el gloriós tròno del Señor. Mos
referim à n' els jovensans, y homoŝ gra-
nats, que s' hi presentáren, y los hi dei-
xaren aná, molt indecorosament vestits,
perque alguns, y se porian contá per
dotzenes, hey anavan amb axò qu' es
diu *trage de mesclilla* de coló y molt
claret, camia estampada, y de llista,
sense mocadó ó corbata al còll, y fins y
tot amb sabates de pell blanca, y de
qualcun se pogué suposá y mitx veure
sense calcetins. Aquelles fatxes haurian
estat molt à son lloch à n' es tendido
d' una Plassa de Tòros ó fent una bauxa
à n' els Hostals nòus, però may, ni per
cap estil, d' aquella manera vestits, à sa
solemne *Processó del Corpus*.

Si axò pareix còsa pòca, que no fa al
cas, y que no impòrta posarhi esment,
no mos quedarà à nòltros més remey que
dí còm deya aquell «ells heu entenen.»

Però per si acás també nòltros, y es
públich heu entengués una miqueta que
bé podria essè, diríam, que p' es lluhi-
ment de tan solemne acte, y evitá sem-
blant irreverència; desitjaríam, se ten-
gués axò en conta, y no se permetés lo
que l' any passat verem, y que per podè
aná à dita processó fos condició precisa,
*vestits y calats de negre, corbata al còll
y camia blanca*.

Maná axò y ferhó cumplí no deu essè
còsa tan difícil.

* *

Es nòstro corresponsal de s' Hostalet
mos diu que dissapte passat hey hagué
dues desgracies, perque un carro passá
per demunt un homo à sa carretera de
Inca, y una atlòta à s' horabaixa se cre-
má amb un quinqué de petròleo.

Mos diu també que el día de Pasco de
Cincogema hey haurá s' inauguració de
ses Fiyes de la Puríssima y sa festa del
Mes de María, amb comunió general à
les 7 y mitja del matí y ofici à les deu,
amb sermó que predicará Don Jusèp
Reus. El decapvespre à les cinch se
fará es Mes de María y Trisagi costeat
per ses fiyes de la Puríssima.

PRONOSTICH PER LA SETMANA QUI VÉ.

Diumenge 24 de Maix.

PASCUA DE PENTECOSTÉS ó LA VENJUDA DEL ESPERIT SANT, STA. SUSAYNA y S. JUAN FRANCISCO DE REGIS.

(Ind. pl. en la Sèu, y bendició papal à S. Agustí.)

Coranthòres.—Acaban en Sta. Magdalena, y comensan en la iglesia d'els Desamparats, dedicades à sa Titular.

Corrèus.—En surt à les 7 per Alcudia y Barcelona; à les 8 per Ervissa y Alicant.

Efemerides.—1730. Vengueren dues tartanes d' Alger qui aportaren molts de catius cristians ab los pares redemptors. Desembarcaren y feren una solemne processó. Duya la bandera D. Nicolau Olesa, Cavaller del Habit d' Alcántara y casi tota la Noblesa tant natural com estrangera assistí à la processó. Passaren p'el Real Castell, Cort y tots els convents de mònges y à les 8 de la nit entrà sa processó à la Mercè y se donà un esplèndido sopà à los catius y los cavallés los servían en taula.

Temps.—Perillan hòyres.

Signes.—Es sòl en Géminis; y sa lluna en Libra.—Els nins nats avuy serán hermosos y ses nines fades.

Dilluns 25.

SANTA MARIA MAGDALENA DE PAZZIS.

Coranthòres.—Segueixen à n' els Desamparats.

Corrèus.—A les 7 del matí sòl arribá el de València y à les 9 es de Mahó per Alcudia. A les 5 des capvespre surt es vapor per Mahó.

Efemerides.—1738. El dia del Còrpus. Va vení un xabèch y digué qu' els mòros l' havían encalsat fins à dins de la Bahía. Era una misèria. Tota la mar estava cremada de mòros.—1781. Vingué ordre de Madrid perque els milicianos s' en tornassen à ca-sèua, y la presó romangué 4 dies sense guardia.

Temps.—Segueix boyrós.

Signes.—Es sòl en Géminis; sa lluna en Libra.—Els nins qu' avuy naixquen serán pererosos y ses nines veletes.

Dimars 26.

SANT FELIP NERI Y LA BEATA MARIANA

Coranthòres.—Acaban à n' els Desamparats, y comensan à Sant Felip Neri dedicades à son Sant Fundador.

Corrèus.—Surt à les 5 es vapor cap à Barcelona.

Efemerides.—1737. Va ploure tant qu' els torrents corregueren bé.

Temps.—Brusques.

Signes.—Es sòl en Géminis; y sa lluna en Escorpio.—Els nins nats avuy serán bons per freres y ses nines faneres.

Dimecres 27.

SANT JUAN PAPA Y MARTIR.

(Témpora.)

Coranthòres.—Segueixen à Sant Felip Neri.

Corrèus.—A les 5 arriba d' Ervissa y d' Alicant.

Efemerides.—1730. Gracies à Deu qu' avuy se va embarcar el Comandant Don Juan Restituto Antolínez de Castro. Puch assegurar que s' en va anar à grat y contento de tothom,

ménos de dos ó tres que li feyan de còlegas à Palacio ó de llepatayades. Deu fassa que no torn. Amèn. En son llòch entrá D. Gaspar de Cagisgal, Mariscal de Camp. La pèste encara durava, però gracies à Deu, ja no duya tanta malicia aquí en la Ciutat. En les viles encara feya de les séues. Deu mos ajud. Amèn.

Temps.—Segueix aygolós.

Signes.—Es sòl en Géminis; y sa lluna en Escorpio.—Els nins que neixerán avuy serán bons manestrals, y ses nines vayveres.

Dijòus 28.

SANT JUST Y SANT GERMAN BISBE.

(Se treu ànima.)

Coranthòres.—Acaban à Sant Felip Neri.

Corrèus.—A les 9 sòl arribá el de Mahó, y à les 5 des capvespre surt es de València y es d' Alcudia y Mahó.

Efemerides.—1730. Diu un escritor lo siguent: Avuy me son restituit à Ciutat à causa que la pèste comensava à prendre fòrsa en Sineu. Deu mos ajud. Amèn.

S' encengué gran renou en Mallorca entre la ciutat, pòble, Ille. Capitol, quantre els pares dominicos perqu' havían escrit à Roma contra el culto inmemorial del B. Ramon Llull y altres dictèris que digueren alguns afectos à dits dominicos, però el motiu principal fonch el no volè assistí dit convent al Tedeum que feu la Ciutat als 25 de Janer passat. Comensá la còsa à encendrensè y enmarañarsè de manera que 'l populatxo, en veure frare dominico los deyan «Viva Raymundo» y los arribaren à tal data que no sortían del convent y fonch precis que la Rl. Audiència quant sortían ab lo rosari hey enviás ministres.

Temps.—☉ Lluna plena à les 8'42 de la nit.

Signes.—Es sòl en Géminis; sa lluna en Sagitari.—Els nins nats avuy serán mòros de pau y ses nines atlòtes de casèua.

Divendres 29.

SANT MAXIMINO, BISBE.

(Témpora.)

Coranthòres.—Comensan en el Socós dedicades al Sant Cristo.

Efemerides.—1734. Aygo gròssa tot lo dia y tota la nit.

Temps.—Bòn temps.

Signes.—Es sòl en Géminis; sa lluna en Sagitari.—Els nins qu' avuy neixerán serán terribles y ses nines de llarga vida.

Dissapte 30.

SANT FERNANDO, REY D' ESPAÑA.

(Témpora, Ordres y se treu ànima.)

Coranthòres.—Segueixen en el Socós.

Corrèus.—Arriba à les 7 es de Barcelona. A mitx dia surt es de Barcelona per Alcudia.

Efemerides.—1732. El blat anava aquest dia à 10 sòus la barcella y la cullita anava molt bona, gracies à Deu. Ja segavan òrdis à la plena.

—1738. Los mòros tenían sitiàt el Correu de Mallorca dins el pòrt d' Andraitx.

Temps.—Bò y calent.

Signes.—Es sòl en Géminis; sa lluna en Capricorn. Jupiter pròp de Régulo.—Els nins qu' avuy neixerán serán fòrts y ses nines señoretas.

PORROS-FUYES.

SOLUCIONS Á LO DES NÚMERO PASSAT.

GEROGLIFICH.—Per més que fasses es per demés.
SEMBLANSES.—1. En que n' hi ha de bassones.
2. En que n' hi ha de carios tamañs.
3. En que s' inflan.
4. En qu' està coltat d' aygo.

XARADA.....—Fus-té.

PREGUNTA.....—Sa lletra M.

CAVILACIÓ.....—Llambias.

FUGA.....—Debades me dús sa jèrra que tan mateix no beuré, puis si s' aygordent no cé me posaré à menjá tèrra.

ENDEVINAYA.....—Una faca tèndra.

GEROGLIFICH.

6 + X + : X aen X ey I + 3 ?
ECSEMÉ.

SEMBLANSES.

1. ¿En que s' assembla una lladriòla à un avaro?
2. ¿Y un avaro à un malalt?
3. ¿Y un malalt à un tauló?
4. ¿Y un tauló à sa pasta de farina?

XARADA

Per primera en passa gent;
segona la té tothom;
y es mon tot es una festa
que cad' any dona consòl.

PREGUNTA.

¿Qu' es lo primé que fa un bòu que pastura, quant surt es Sòl?

CAVILACIÓ.

DIGRAN

Compòndre amb aquestes lletres un llinatge.

FUGA DE VOCALS.

N. C.t.l.n. m' .gr.d.
p.r.q.. t. .s p.r.l. .m.r.s
y s. b.qu.t. d' .nf.s
y .s n.s d. r.t. p.n.d.

UNA FADRINA CASADA.

ENDEVINAYA.

Som imatge de puresa,
dins un llibre estich guardat,
quant me trèuen de ca-mèua
me matan y al Cèl m' en vaitx,

(Ses solucions dissapte qui vé si som vius.)

CUENTOS MALLORQUINS

D' EN PERE D' A. PENYA.

Se baratan amb dues pessetes à sa llibrería de sa Viuda y fíys d' En Pere J. Gelabert, Pas d' en Quint, n.º 19.—Hey ha rebaixa de preus p' els qui en prenen molts.

23 MAITX DE 1885

Estampa de sa Viuda y fíys d' En P. J. Gelabert